

Facilitators and Obstacles in Establishing Makerspaces in Public Libraries

Maryam Heydari

MSC Student, Department of Medical Library and Information Science, Faculty of Paramedicine, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. E-mail: maryamheydari894@gmail.com

Reza BasirianJahromi

Assistant Professor, Department of Medical Library and Information Science, Faculty of Paramedicine, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. E-mail: rezabsrn@gmail.com

Maryam Ravanipour

Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. E-mail: ravanipour@gmail.com

Abdolrasoul Khosravi

*Corresponding author, Associate Professor, Department of Medical Library and Information Science, Faculty of Paramedicine, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. E-mail: khosravi2422@gmail.com

Abstract

Objective: Library as an organization needs creativity and innovation to eliminate stagnation. One of the latest concepts raised in the field of helping to create innovative ideas in libraries, which somehow guarantees the presence and participation of users in library processes, is Makerspaces. 'Makerspaces' in libraries is a relatively recent phenomenon - a natural adjunct that crosses disciplinary boundaries of educational innovation, integration of formal and informal learning, Science, Technology, Engineering, and Math (stem) outreach and engagement. Combined with the Arts (steam), the overlapping interests can drive innovation and entrepreneurship across the supported communities. Therefore, this research investigates the facilitating and inhibiting factors of implementing Makerspaces in public libraries.

Methodology: This is a qualitative study. A semi-structured interview was used to collect data, and a content analysis method was applied to analyze the data. Purposeful sampling was used in the study. Fourteen librarians were willing to take part in the interview process. The saturation of themes was well reached among the 14 participants. The interviewees were 14 managers and librarians of public libraries who had initial familiarity with the makerspaces in libraries. The themes and questions of the interview were extracted by reviewing the texts related to the implementation of makerspaces in libraries and information centers. The interviews were used to gain feedback regarding the makerspace locations in each library. Interviews were digitally audiotaped and transcribed.

Findings: Results were organized into thematic codes. The findings showed that the knowledge and recognition of facilitating factors (managerial, technological, and human factors) and inhibiting factors (intra-organizational and extra-organizational factors) by managers and librarians had a significant impact on the use of Makerspace in public libraries. Furthermore, the results indicated that each facilitating factors, as well as inhibiting parameters, had some sub-categories.

Conclusion: Motivated by curiosity and supported by the library resources, the acquisition of 21st century skills ranging from information, media, and technology skills to innovation, life, and career skills are a natural outcome of engagement with the library materials. Since public libraries need changes and use new approaches to maintain their dynamism, they should look for mechanisms to implement such changes. One of the factors that can help the dynamics of public libraries is the Makerspace. Identifying the facilitating and inhibiting factors in this direction can inform the policymakers, library managers, and librarians of public libraries about various aspects of the implementation of Makerspaces. Therefore, they can make rational decisions in line with such spaces.

Keywords: Creativity, Public libraries, Makerspaces, Facilitating factors, Inhibiting factors

Article type: Research

How to cite:

Heydari, M., Basirian Jahromi, R., & Ravanipour Khosravi, A. (2022). Facilitators and Obstacles in Establishing Makerspaces in Public Libraries. *Library and Information Sciences*, 25(4), 217-243.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 19/11/2022

Received in revised form: 28/11/2022

Accepted: 01/12/2022

Available online: 12/03/2023

Publisher: Central Library of Astan Quds Razavi
Library and Information Sciences, 2022, Vol. 25, No.4, pp. 217-243.

© The author(s)

بررسی عوامل تسهیل گر و بازدارنده پیاده سازی فضاهای سازنده در کتابخانه های عمومی

مریم حیدری

دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران. رایانامه: maryamheydari894@gmail.com

رضا بصیریان جهرمی

استادیار گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران. رایانامه: rezabsrn@gmail.com

مریم روانی پور

استاد گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران. رایانامه: ravanipour@gmail.com

عبدالرسول خسروی

نویسنده مسئول، دانشیار گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران. رایانامه: khosravi2422@gmail.com

چکیده

هدف: کتابخانه ها به عنوان یک سازمان برای این که از حالت رکود و ایستایی خارج شوند، نیازمند خلاقیت و نوآوری هستند. یکی از تازه ترین مفاهیم مطرح شده در حوزه کمک به خلق ایده های نوآورانه در کتابخانه ها که به نوعی تضمین کننده حضور و مشارکت کاربران در فرآیندهای کتابخانه ای است فضاهای سازنده هستند. از این رو، هدف این پژوهش بررسی عوامل تسهیل گر و بازدارنده جهت پیاده سازی فضاهای سازنده در کتابخانه های عمومی است.

روش پژوهش: این پژوهش بر اساس یک مطالعه کیفی انجام شده است؛ برای گردآوری داده ها از مصاحبه نیمه ساختار یافته و برای تحلیل داده ها از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. محورهای پرسش های مصاحبه از طریق مرور متون مرتبط با پیاده سازی فضاهای سازنده در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی، عمدتاً در خارج از کشور، استخراج شد. مصاحبه شوندگان تعداد ۱۴ نفر از مدیران و کتابداران کتابخانه های عمومی بودند که با مفاهیم اولیه فضاهای سازنده و کاربرد آن در کتابخانه ها آشنایی نسبی داشتند.

یافته ها: یافته های پژوهش نشان داد که شناخت و تشخیص عوامل تسهیل گر (یعنی عوامل مدیریتی، فناورانه و انسانی) و بازدارنده (عوامل درون سازمانی و عوامل برون سازمانی) توسط مدیران و کتابداران به پیاده سازی فضای سازنده در کتابخانه های عمومی کمک زیادی خواهد کرد. در بخش عوامل تسهیل گر مؤلفه هایی چون مدیریت منابع مادی و انسانی، تأمین ملزومات سخت افزاری و نرم افزاری، توانمندسازی مدیران و کتابداران و کاربران و در بخش عوامل بازدارنده مؤلفه هایی چون کمبود بودجه و فضا، عدم انعطاف قوانین، ساختارهای پیچیده اداری و مقاومت در برابر تغییر از مهمترین پارامترها به شمار می آیند.

نتیجه گیری: از آنجایی که کتابخانه های عمومی برای حفظ پویایی و بقای خود نیازمند تغییرات و استفاده از رویکردهای نوین هستند، در نتیجه باید به دنبال سازوکارهایی در راستای پیاده سازی چنین تحولاتی باشند. یکی از عواملی که می تواند به حفظ پویایی کتابخانه های عمومی کمک کند فضای سازنده است. شناسایی عوامل تسهیل گر و بازدارنده در این مسیر می تواند سیاستگذاران، مدیران و کتابداران کتابخانه های عمومی را نسبت به جوانب گوناگون پیاده سازی فضاهای سازنده آگاه سازد تا بر اساس آن امکان تصمیم گیری منطقی در راستای اجرایی سازی چنین فضاهایی برای آنان فراهم آید.

کلیدواژه: خلاقیت، کتابخانه های عمومی، فضای سازنده، عوامل تسهیل گر، عوامل بازدارنده

نوع مقاله: پژوهشی

استناد:

حیدری، مریم؛ بصیریان جهرمی، رضا؛ روانی پور، مریم؛ خسروی، عبدالرسول (۱۴۰۱). بررسی عوامل تسهیل گر و بازدارنده پیاده سازی فضاهای سازنده در کتابخانه های عمومی. *کتابداری و اطلاع رسانی*، ۲۵(۴)، ۲۱۷-۲۴۳.

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۲۸ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۹/۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۹/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱

ناشر: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

کتابداری و اطلاع رسانی، ۱۴۰۱، دوره ۲۵، شماره ۴، شماره پیاپی ۱۰۰، صص. ۲۱۷-۲۴۳.

© نویسندگان

مقدمه

در عصر امروز تحول آن قدر سریع، چند جانبه، پیچیده و فراگیر است که به ضرورت سازمان‌ها باید خود را با سیر شتابان تحولات سازگار نمایند و فراتر از آن تحول‌آفرین باشند. این امر بیش از هر چیز مستلزم توسعه و تعمیق نوآوری و خلاقیت‌ها است (احمدی، مبارکی، دارائی، سلام‌زاده، ۱۳۹۰). کتابخانه‌ها به عنوان یک سازمان برای این که از حالت رکود و ایستایی خارج شوند، نیازمند خلاقیت و نوآوری هستند. این که چگونه نهاد کتابخانه‌ها می‌تواند خلاقیت و نوآوری را شکوفا کند، ناشی از ارتباط داشتن با پرورش تفکر و ایجاد محیط و بستر لازم برای تفکر خلاق است. تکلیف و مسئولیت این نهاد صرفاً تأمین ماده اولیه خلاقیت و رشد تفکر، یعنی منابع اطلاعاتی نیست؛ بلکه لازم است با ایجاد شیوه‌ها و راهکارهای مناسب و فراهم آوردن امکانات مادی و معنوی و رفع موانع موجود، مسیر رشد و شکوفایی تفکر و بروز خلاقیت و نوآوری را تسهیل نماید (حریری، پاگردکار، ۱۳۹۵).

یکی از تازه‌ترین مفاهیم مطرح شده در حوزه کمک به خلق ایده‌های نوآورانه در کتابخانه‌ها که شاید بتواند به نوعی تضمین‌کننده حضور و مشارکت کاربران در فرآیندهای کتابخانه‌ای باشد فضاهای سازنده هستند. فضاهای سازنده در کتابخانه‌ها که با واژه میکراسپیس^۱ شناخته می‌شوند یک فضای کاری مشترک است که در آن افراد برای ساختن یا یادگیری، سرهم‌بندی و اکتشاف گرد هم می‌آیند. این محیط‌های پویا به افراد امکان ساخت، خلق، طراحی و آزمایش را می‌دهد و محلی برای رشد و شکوفایی خلاقیت، آموزش و اجتماع‌سازی است (کریم‌زاده، ۱۳۹۶). جنبش راه‌اندازی فضاهای سازنده به سرعت رو به رشد است؛ اولین نمونه شناخته شده از فضای سازنده در سال ۲۰۰۵ در آلمان به طور همزمان در سه مکان مختلف آغاز شد. آمارها نشان می‌دهند تا سال ۲۰۱۴، بیش از ۱۵۰۰ فضای سازنده در سراسر جهان وجود داشته است (میکالک و ریزاوی^۲، ۲۰۱۸). این آمار در ابتدای سال ۲۰۱۷ به بیش از ۲۰۰۰ مورد افزایش یافت.^۳

فضاهای سازنده، فضاهایی هستند که می‌توانند در مدارس، مراکز عمومی مثل کتابخانه و یا مراکز خصوصی ایجاد شوند. در این فضاها دسترسی به حداقلی از ابزارهای ساخت وجود دارد که پرینترهای سه‌بعدی و نرم‌افزارهای آموزشی نمونه‌ای از آنهاست. علاوه بر این در این مراکز، آموزش‌های اولیه برای کار با ابزارهای موجود برای خلق محصولات مورد نیاز انجام می‌گیرد و شبکه‌ای محلی از افراد علاقه‌مند به خلق چیزهای جدید شکل می‌گیرد که با تعامل و همکاری با هم می‌توانند خلق ارزش کنند. مهمترین شاخصه این فضاها، تفکری است که در آنها جریان دارد. تفکری که به دنبال ساختن با کمترین امکانات است و به جای

1. makerspace

2. Michalak & Rysavy

3. <https://www.affordablecollegesonline.org/college-resource-center/fab-labs-hackerspaces-makerspaces>

مصرف‌گرایی صرف به دنبال تولید و خلق ارزش است. این تفکر اهمیت بسیار بیشتری از ابزارهای موجود در فضاهای سازنده دارد و به همین دلیل شبکه‌سازی و آموزش، نقشی اساسی در این مراکز ایفا می‌کند. شاید در نگاه اول مهمترین بخش فضاهای سازنده ابزار موجود در آن‌ها باشد، اما چیزی که این فضاها را متمایز می‌کند، فلسفه به اشتراک‌گذاری، خلق ارزش و حل مسئله با تولید محصولات، با استفاده از فناوری‌های نوظهور است. فارغ از این که چه تعریفی از فضاهای سازنده ارائه شود سه مورد در تمامی آن‌ها وجود دارد: دسترسی به ابزارهای ساخت اولیه، آموزش کار با ابزارهای دیجیتال و فیزیکی مرتبط، شبکه‌سازی و انتقال تجربه است (کاکاوند، ۱۳۹۶).

در کشور ما در مورد این که آیا نمونه فضاهای سازنده وجود دارد و یا این که تاکنون سرمایه‌گذاری خاصی برای توسعه این مراکز از سوی نهادهای خصوصی و دولتی انجام شده باشد، اطلاعات مبتنی بر پژوهش در دسترس نیست. با اندکی اغماض، شاید بتوان استارت‌آپ‌ها، مراکز شتاب‌دهی یا شتاب‌دهنده در دانشگاه‌ها یا پارک‌های علم و فناوری یا حتی کارگاه‌های بازی و یادگیری موجود در مدارس و نیز کانون‌های پرورش فکری کودکان و نوجوانان را به مثابه نمونه‌هایی مشابه از این دست فضاها دانست؛ اما مشکلی که در این مراکز وجود دارد این است که امکان دسترسی به آن‌ها محدود است و در بیشتر موارد تنها برای دوره‌های آموزشی کوتاه مدت یا میان مدت از آن‌ها استفاده می‌شود. کتابخانه‌ها و به طور خاص کتابخانه‌های عمومی این قابلیت را دارند که با مدنظر قرار دادن عموم مخاطبان و راه‌اندازی فضاهای سازنده بر چنین محدودیتی غلبه کنند.

اهمیت وجود و کاربست فضاهای سازنده در کتابخانه‌ها را می‌توان به مثابه پدیده‌ای دانست که می‌تواند به رشد و ارتقاء جایگاه کتابخانه نزد مخاطبان آن کمک نماید. مطالعه متون مرتبط نشان می‌دهد که مدیران و سیاست‌گذاران کتابخانه‌های کشور، به طور خاص نهاد کتابخانه‌های عمومی، هنوز به شکلی شایسته و فراگیر نخواستار یا نتوانسته‌اند به پیاده‌سازی فضاهای سازنده در کتابخانه‌های متبوع خویش همت گمارند. این در حالی است که کاربست این مفهوم در کتابخانه‌های عمومی تا حد زیادی می‌تواند بر بحران مشارکت کاربران غلبه نماید و به جذب هر چه بیشتر مخاطبان خاموش کتابخانه‌ها یاری رساند. چنان که از بررسی پیشینه پژوهش برمی‌آید، تاکنون پژوهشی مشابه با پژوهش حاضر در ایران انجام نگرفته است؛ بنابراین، این پژوهش با هدف شناسایی عوامل تسهیل‌گر و بازدارنده جهت پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی با استفاده از روش کیفی به اجرا در آمد. پژوهش حاضر دو هدف اصلی را دنبال نمود:

۱. شناسایی عوامل تسهیل‌گر پیش روی کتابخانه عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران

و کتابداران کتابخانه‌های عمومی

۲. شناسایی عوامل بازدارنده پیش روی کتابخانه عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی

پیشینه پژوهش

امروزه کتابخانه‌ها برای حفظ پویایی، بقا و توسعه خود نیازمند تغییرات و استفاده از رویکردهای نوین هستند. یکی از رویکردهای جاری پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌هاست. بررسی متون نشان می‌دهد که فضاهای سازنده پدیده‌ای نوظهور در کتابخانه‌های عمومی در سراسر جهان است. همان طور که فناوری تکامل می‌یابد و نیازهای کاربران نیز تغییر می‌کند، نقش کتابخانه عمومی نیز تغییر می‌کند. از نظر اسلاتر و هوارد^۱ پیاده‌سازی فضای سازنده می‌تواند تغییری جدید در کتابخانه‌ها ایجاد کند و فضاهایی هستند که فضا و ابزار مناسب را برای کاربران فراهم می‌کنند تا آنان در این فضا به ساخت، تنظیم و یادگیری مهارت‌ها و فناوری‌های مختلف دست یابند (اسلاتر و هوارد، ۲۰۱۳).

برخی از نوشته‌های منتشر شده به برنامه‌های فضای سازنده یا اهمیت این برنامه‌ها برای کتابخانه‌ها اختصاص دارد. برای نمونه دیویس^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود اشاره می‌کند بیشتر مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی تمایل به ایجاد فضاهای سازنده در کتابخانه‌های خود را دارند زیرا فضای سازنده، فضاهایی برای ترویج یادگیری و سواد بیشتر کاربران فراهم می‌کنند.

هیرا و هینس^۳ (۲۰۱۸) درباره این که چگونه فضای سازنده در بهبود تصویر خدمات کتابخانه در نظر کاربران کمک می‌کند، بر این باورند که فضاهای سازنده می‌تواند رویاهای آینده کاربران را به واقعیت تبدیل کند و می‌تواند عامل تغییر در زندگی افراد باشد و به تجربه یادگیری عملی، نوآوری و افزایش مهارت‌های فردی افراد کمک کنند. همچنین میکالک و ریزاوی (۲۰۱۸) در پژوهش خود اشاره کردند فضاهای سازنده مکان‌های اشتراکی هستند که در آن افراد می‌توانند دانش و علاقه خود را برای ایجاد چیزهای جدید به اشتراک بگذارند.

اهمیت فضای سازنده برای کودکان و نوجوانان نیز بسیار حائز اهمیت است. فضای سازنده به کودکان فرصت می‌دهد تا با مهارت‌ها و ابزارهای مختلف آشنا شوند. همچنین فضای سازنده باعث علاقه‌مندی هرچه بیشتر کودکان و نوجوانان به کتابخانه خواهد شد زیرا در این فضا فرصت یادگیری در کنار بازی و سرگرمی برای آنان فراهم خواهد شد. کودکان و نوجوانان با حضور داشتن در چنین فضاهایی می‌توانند با دوستان خود

1. Slatter & Howard

2. Davis, 2018

3. Hira, Hynes

سرگرم شوند، تجربه کار تیمی به دست آورند، مهارت‌های واقعی زندگی را درک کنند و در نهایت می‌توانند علایق جدیدی کشف کنند که باعث بروز خلاقیت در آن‌ها می‌شود (اسکالند، آرنست، پیر^۱، ۲۰۱۹).

لی و تاد^۲ (۲۰۱۹) در پژوهش خود نشان دادند که فضاهای سازنده نقش مهمی در تغییر تصویر سنتی کتابخانه‌ها در ذهن کاربران ایجاد خواهند کرد. کاربران با حضور در فضاهای سازنده می‌توانند به دانش و مهارت‌های جدیدی دست یابند و خلاقیت خود را افزایش دهند که در صورت عدم وجود این فضاها برای آن‌ها این امر امکان‌پذیر نبود. همچنین این فضاها فرصت همکاری با افراد هم‌فکر را فراهم می‌کنند.

آنچه از بررسی نوشتارها حاصل می‌شود آن است که به دلیل تازگی موضوع فضاهای سازنده، هنوز پژوهش‌های داخلی به نحو شایسته‌ای به این موضوع نپرداخته‌اند و این امر توجه بیش از پیش متخصصان و پژوهشگران را می‌طلبد. این امر زمانی پیچیده‌تر و قابل تأمل‌تر می‌شود که بدانیم در حوزه فضاهای سازنده در کتابخانه‌ها در خارج از کشور هم به جز مواردی معدود آن گونه که شایسته این موضوع است بدان پرداخته نشده و پژوهش‌های مرتبط با فضاهای سازنده در کتابخانه‌ها سهم اندکی از حجم پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

با توجه به مطالب یاد شده، پژوهش حاضر در راستای اهداف پیش گفته در صدد پاسخگویی به پرسش‌های زیر برآمده است:

۱. عوامل تسهیل‌گر پیش روی کتابخانه عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند؟
۲. عوامل بازدارنده پیش روی کتابخانه‌ی عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

به سبب نبود تحقیق یا نظریه‌ای در زمینه شناسایی عوامل تسهیل‌گر و بازدارنده پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی به روشی نیاز بود تا بتوان این موضوع را به صورت اکتشافی مطالعه کرد. این پژوهش با استفاده از رویکرد کیفی به اجرا درآمد.

روش نمونه‌گیری در مطالعات کیفی مبتنی بر هدف بوده و بر اساس معیارهای ورود به مطالعه و به صورت تدریجی تا رسیدن داده‌ها به اشباع ادامه می‌یابد (هولووی، ویلر^۳، ۲۰۰۲). در پژوهش کیفی، معمولاً

1. Ska land, Arnseth, Pier roux

2. Li & Todd

3. Holloway & Wheeler

واحدهای نمونه بر اساس هدف خاصی که مورد توجه پژوهشگر است و بر اساس نیاز پژوهش انتخاب می‌شوند، تا اطلاعات غنی و عمیق از آن‌ها به دست آید. این نوع نمونه‌گیری را نمونه‌گیری هدفمند می‌نامند (برنز و گرو^۱، ۲۰۰۱). در این پژوهش با توجه به نتایج حاصل از کدگذاری، خلاصه‌سازی و طبقه‌بندی آن‌ها و تکرار بیشتر تم‌ها در مصاحبه‌های آخر، به نظر رسید اطلاعات پس از انجام ۱۴ مصاحبه با مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان بوشهر در رابطه با تبیین مفهوم فضای سازنده به اشباع رسیده و در نتیجه نمونه‌گیری تمام شد. لازم به یادآوری است که شرط ورود تمامی این مدیران و کتابداران به پژوهش، آشنایی آنان با مفاهیم اولیه فضاهای سازنده و کاربرد آن در کتابخانه‌ها بود.

شیوه جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه، مصاحبه‌های فردی نیمه‌ساختاریافته بود. برای این منظور راهنمای مصاحبه با تعدادی پرسش‌های باز و کلی بر اساس متون تخصصی مرتبط تهیه شد که به پژوهشگر جهت حفظ جریان مصاحبه کمک می‌کرد. در تحلیل محتوای کیفی، جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها باید همزمان انجام شود. به منظور به حداکثر رساندن شانس موفقیت، پژوهشگر باید با شروع جمع‌آوری داده‌ها با غوطه‌وری کامل در داده‌ها اقدام به کدگذاری آن‌ها نماید. جهت تجزیه و تحلیل محتوا روش‌های مختلفی مطرح شده‌اند که همگی ریشه در یک شیوه کلی دارند: غوطه‌وری، تنزل، تفسیر. در هر سه فاز، هدف پژوهشگر دستیابی به دانش جدید از داده‌های خام و دست نخورده است. در مرحله غوطه‌وری، پژوهشگر کاملاً با داده‌ها درگیر شده و به حسی از کل داده‌ها قبل از مرتب‌سازی مجدد آن‌ها دست یابد. بنابراین، پژوهشگر در این مرحله شروع به درگیری کامل و عمیق با تمامی داده‌ها نمود و حسی کلی از داده‌های پژوهش را به دست آورد. این کار با گوش دادن به توصیف‌های مشارکت‌کنندگان شروع شد و با بازخوانی مکرر داده‌ها ادامه پیدا کرد. پژوهشگر با غوطه‌ور شدن در داده‌ها به جملات و مفاهیم اصلی آن دست یافت. در ابتدا متن مصاحبه خط به خط مرور شد تا جملات اولیه حاصل از مصاحبه به کدهای مشخصی تبدیل شوند. از مجموع ۸۰۰ کد اولیه، کدهایی که با یکدیگر تشابه و همپوشانی داشتند پس از بازبینی بیشتر در یکدیگر ادغام شده و کدهای مشخصی به دست آمد که پایه‌های اصلی طبقات نهایی را تشکیل دادند. مرحله بعد تنزل بود، در این مرحله پژوهشگر کدها و طبقات اولیه‌ای که در جریان مرحله کدگذاری اولیه پدیدار شده بودند، با یکدیگر از جهت تشابه و تفاوت مقایسه کرده و کدهایی که از لحاظ مفهوم با یکدیگر مشابه بودند باهم ادغام نمود و طبقه‌هایی که به یکدیگر مربوط بودند، پدیدار شدند که تعداد آن‌ها نیز کاسته شد. در حقیقت این مرحله، مرحله اصلاح و پالایش طبقات بود، چرا که در مرحله اول تعداد زیادی طبقه شکل گرفته بود که لازم بود تعداد آن‌ها کاسته شود. مقایسه زیرطبقات به ما اجازه داد تا بدانیم زیرطبقه‌ها چگونه می‌توانند تحت یک طبقه بزرگتر قرار گیرند. بدین ترتیب کم کم طبقات ماهیت تفسیری یافتند. جهت رعایت حقوق شرکت‌کنندگان، چند روز قبل از برگزاری جلسه مصاحبه، به طور جداگانه با هر یک از شرکت‌کنندگان ارتباط تلفنی برقرار شد و برای هر یک از افراد، هدف پژوهش و روش کار شرح داده

شد تا با رضایت و آگاهی کامل در امر مصاحبه، پژوهشگر را یاری کنند. تمام مصاحبه‌ها ضبط و تک تک، کلمه به کلمه پیاده، تایپ و کدگذاری شد. برای رسیدن به اشتراک مفهومی بیشتر حین مصاحبه بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده، فیلمی در ارتباط با مفهوم فضای سازنده توسط پژوهشگر به مدت ۴ دقیقه تهیه شد و از طریق پست الکترونیک و واتساپ در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. طول مدت مصاحبه بین ۳۰ تا ۷۵ دقیقه بر اساس تحمل، میزان اطلاعات، علاقه و تمایل مشارکت‌کنندگان متغیر بود.

روند بررسی روایی و پایایی در این پژوهش معطوف به قابلیت اعتبار^۱ (مقبولیت)، قابلیت تأیید^۲، قابلیت وابستگی^۳ و قابلیت انتقال^۴ آن‌ها است. قابلیت اعتبار مطابق با نظریه روایی داخلی است. بدین معنا که شرکت‌کنندگان معنایی را شناسایی می‌کنند که خودشان به یک موقعیت یا شرایط نسبت داده‌اند و حقیقت یافته‌ها در زمینه اجتماعی خودشان را بیان کرده‌اند. یافته‌های پژوهشگر حداقل باید با ادراکات مردم تحت مطالعه سازگار باشد. جهت تضمین مقبولیت که در بردارنده اطمینان به صحت داده‌هاست پژوهشگر سعی نمود تا ارتباط مناسب با مشارکت‌کنندگان برقرار کند، به علاوه در روند پژوهش با درگیری طولانی مدت و غوطه‌وری کامل در داده‌ها، اعتبار داده‌ها را افزایش دهد. در این راستا، پژوهشگر با مشارکت‌کنندگان ارتباط برقرار کرده و صحت داده‌ها را از نظر آنان گذارنیده و تغییرات لازم انجام شده است. در این پژوهش که پژوهشگر چندماه با موضوع پژوهش درگیر بود، کوشید تا ارتباط مناسبی با شرکت‌کنندگان برقرار کند تا آن رابطه و فضایی که لازمه مصاحبه آزاد و عمیق است فراهم آید. گذراندن زمان کافی با مشارکت‌کننده طی مصاحبه (حداقل یک ساعت)، توضیح روشن و شفاف هدف‌های مطالعه و ایجاد یک جو دوستانه و در مجموع برقراری یک ارتباط مثبت جوی را فراهم کرد تا آن‌ها در محیطی امن تجارب و نگرش‌های خود را با پژوهشگر در میان گذاشته و منجر به شناخت بهتر زمینه پژوهش شود. همچنین طی مصاحبه، پژوهشگر سعی بر حصول داده‌ها به دور از عقاید و نظرات شخصی خود کرد و اصول مصاحبه باز و عمیق را نیز رعایت نمود. علاوه بر این، پژوهش حاضر با راهنمایی و نظارت استاد مشاور انجام گردید: از این رو گزیده‌هایی از متن مصاحبه‌ها به همراه کدها و طبقات پدیدار شده به استادان راهنما و مشاور ارائه شد که جریان تجزیه و تحلیل داده‌ها را بررسی و یافته‌های مغایر را بازبینی کردند و اصلاحیه‌های لازم را نیز انجام دادند و در نهایت صحت آن را اعلام کرده و به درک مشابهی در این زمینه رسیدند. قابلیت تأییدپذیری یعنی اگر روش پژوهشگر و راهی که وی به ساختارها، موضوعات و تفسیر رسیده است دنبال شود، شاید بتوان نشانه یا اثر داده‌ها را در

1. credibility
2. confirmability
3. dependability
4. transferability

منابع یافت (عابدی و دیگران، ۱۳۸۵). در این راستا، پژوهشگر از ابتدای کار کلیه فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌ها را ثبت کرد تا در صورت نیاز به علاقه‌مندان ارائه کند. پژوهشگر همچنین برای اطمینان از صحت کدگذاری‌ها، مصاحبه‌های کدگذاری شده را به استاد مشاور و راهنما که آشنا به پژوهش‌های کیفی هستند ارائه نمود تا درستی آن را تأیید کند. قابلیت انتقال عبارت است از احتمال معنی‌دار بودن یافته‌های مطالعه برای دیگران در موقعیت‌های مشابه. تعیین قابلیت انتقال بیشتر توسط افرادی که می‌خواهند از یافته‌ها استفاده کنند، صورت می‌گیرد. جهت قابلیت انتقال یافته‌ها پژوهشگر سعی کرد داده‌ها را با غنای کامل توصیف کند.

در این تحقیق، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها همزمان انجام و داده‌ها، به روش تحلیل محتوای کیفی تحلیل شد. تحلیل محتوای کیفی برای تفسیر ذهنی محتوای داده‌های متنی از طریق فرآیندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدبندی و تم‌سازی یا طراحی الگوهای شناخته شده مورد استفاده قرار می‌گیرد (گران‌هیم و لوندمن^۱، ۲۰۱۴).

روش پیاده کردن هر مصاحبه چنین بود که پس از یک یا دو بار مرور، سطر به سطر مطالعه شد و به روش حداکثری، به هر جزئی که نکته‌های مرتبط با پرسش پژوهش داشت، برجستگی از کلمه یا کلمات نسبت داده شد. به طوری که آن برجستگی گویای آن نکته باشد. این کار تا آخرین سطر مصاحبه ادامه داشت. بعد از هر مصاحبه، کدهای به‌دست آمده از هر پرسش، با برجستگی شماره مصاحبه، زیر همان پرسش، قرار می‌گرفت تا امکان مقایسه راحت‌تر آن‌ها فراهم شود. سپس این کدها با کدهای دیگر و با متن مصاحبه‌ها از نظر شباهت‌ها و تفاوت‌ها مقایسه شد تا کدهای مشابه در کنار همدیگر قرار گیرند و طبقات مدنظر را تشکیل دهند. با تشکیل گروه‌ها و کشف ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها، کدهای مشابه در کنار هم و زیر یک مفهوم انتزاعی‌تر قرار گرفت. به طوری که مفاهیم انتزاعی تمام آن کدها را در برداشتند. به این ترتیب، طبقات اصلی و زیر طبقه‌ها مشخص شدند.

یافته‌های پژوهش

۱. عوامل تسهیل‌گر پیش روی کتابخانه عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران و

کتابداران کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند؟

بر پایه آنچه از مصاحبه با مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان بوشهر به دست آمد، از مهمترین عوامل مؤثر در پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی تشخیص عوامل تسهیل‌گر توسط مدیران، کتابداران و حتی کاربران است، زیرا با شناخت عوامل تسهیل‌گر می‌توان به پیاده‌سازی هرچه سریعتر

فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی کمک کرد. به گفته مشارکت‌کنندگان عوامل مدیریتی، عوامل فناورانه، عوامل انسانی طبقات عوامل تسهیل‌گر به شمار می‌آیند (جدول ۱).

جدول ۱. عوامل تسهیل‌گر جهت پیاده‌سازی فضای سازنده

عوامل تسهیل‌گر برای پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی		تم	
عوامل انسانی	عوامل فناورانه	عوامل مدیریتی	
<p>کسب دانش و تخصص لازم در رابطه با پیاده‌سازی فضای سازنده افزایش مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، ارتباطی و فنی لازم در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده بهره‌مندی از ویژگی شخصیتی از قبیل صبر، خلاقیت، پشتکار، تعامل، ... در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده</p> <p>بالا بردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شغلی کتابداران در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده کاربست خلاقیت کتابداران در امور کتابخانه در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده</p> <p>مشارکت فعال در دوره‌های بازآموزی لازم جهت بالابردن توانایی کتابداران در امور مرتبط با کتابخانه</p> <p>اهمیت تعامل کتابدار با افراد درون و برون سازمان در راستای جذب افراد جدید به کتابخانه و افزایش شناخت جامعه نسبت به کتابخانه</p> <p>داشتن خلاقیت و شجاعت در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده نیازسنجی از کاربران در</p>	<p>توانمندسازی کتابداران</p> <p>توانمندسازی مدیران</p>	<p>زیرساخت لازم جهت اینترنت پرسرعت</p> <p>تأمین امنیت از طریق نصب دوربین‌های مداربسته</p> <p>راه‌اندازی سالن تولید محتوی</p> <p>تهیه تجهیزات سخت‌افزاری لازم از قبیل میز، صندلی، رایانه و...</p> <p>تهیه وسایل مورد نیاز آموزش‌های خلاقانه و فناورانه مانند چاپگرهای سه بعدی، فلت بد و ...</p> <p>تهیه منابع اطلاعاتی الکترونیکی متناسب با نیاز و علاقه کاربران</p> <p>تأمین ملزومات</p> <p>تأمین خبرخوان‌های الکترونیک</p>	<p>بودجه کافی و لازم در راستای تهیه منابع آموزشی مناسب برای کاربران</p> <p>بودجه کافی و لازم در راستای استانداردسازی معماری کتابخانه مطابق با نیاز و راحتی کاربران</p> <p>بودجه کافی و لازم در راستای ارائه خدمات تخصصی نوین به کاربران</p> <p>بودجه کافی و لازم در راستای بهبود اجرای برنامه‌های تخصصی و فرهنگی کتابخانه</p> <p>بودجه کافی در راستای متنوع‌سازی برنامه‌های فرهنگی</p> <p>بودجه کافی و لازم در راستای پیاده‌سازی برنامه‌های آموزشی نوین و خلاقانه</p> <p>فضاهای لازم در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه</p> <p>امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب جهت پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌ها</p> <p>کاربست تبلیغات مؤثر</p>
		<p>مدیریت منابع مادی</p>	
		<p>زیرطبقه</p>	

<p>راستای پیاده‌سازی فضای سازنده اهمیت تعامل مدیر با افراد درون و برون سازمان در راستای جذب افراد جدید به کتابخانه و افزایش شناخت جامعه نسبت به کتابخانه ضرورت برنامه محور بودن مدیر کتابخانه در راستای رسیدن به اهداف والای در نظر گرفته شده برای کتابخانه افزایش مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، ارتباطی و فنی لازم در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده بالابردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شغلی مدیران در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده باور و نگرش مثبت مدیر به ایجاد فضای سازنده و پویاسازی کتابخانه داشتن ویژگی‌های شخصیتی مانند صبر، تعامل، خلاقیت، نوآوری در ارائه خدمات در نظر گرفتن نظام پاداش‌دهی مناسب و تسهیلات ویژه برای کتابداران</p>		<p>در نظر گرفتن پلت‌فرم‌هایی جهت برگزاری کلاس‌های آموزشی فراهم‌سازی امکاناتی جهت بهره‌مندی کتابخانه‌های عمومی از میزمرجع مجازی</p>	<p>نرم افزاری</p>	<p>در راستای برندسازی کتابخانه شاداب‌سازی محیط و فضای فیزیکی در راستای جذب مشتریان جدید به کتابخانه و کسب رضایتمندی مشتریان بالقوه کتابخانه باور به تنوع در خدمات‌دهی به کاربران انگیزه بخشی به کارکنان در راستای پرورش خلاقیت</p>	
<p>برنامه‌ریزی دوره‌های آموزش استفاده از کتابخانه در جهت ارتقای روحیه تعامل، هم‌افزایی و مشارکت فعال برنامه‌ریزی دوره‌های سواد اطلاعاتی مناسب</p>	<p>توانمندسازی کاربران</p>			<p>اهتمام به برنامه‌ریزی و آموزش جهت توانمندسازی کتابداران در انعطاف‌پذیری در سیاست‌گذاری‌های تعریف شده از سوی نهاد باور به آزادی عمل کتابداران نسبت به اجرای هدف‌های در نظر گرفته شده برای کتابخانه عمومی اهمیت و به کار بست نظرات کتابداران در طراحی معماری ساختمان کتابخانه شناخت مأموریت و چشم انداز کتابخانه</p>	<p>مدیریت منابع انسانی</p>

عوامل مدیریتی

بر اساس یافته‌ها مدیریت منابع مادی، مدیریت منابع انسانی زیر طبقات عوامل مدیریتی به شمار می‌آیند.

- بودجه کافی و لازم در راستای تهیه منابع آموزشی مناسب برای کاربران
- بودجه کافی و لازم در راستای استانداردسازی معماری کتابخانه مطابق با نیاز و راحتی کاربران
- بودجه کافی و لازم در راستای ارائه خدمات تخصصی نوین به کاربران
- بودجه کافی و لازم در راستای بهبود اجرای برنامه‌های تخصصی و فرهنگی کتابخانه
- بودجه کافی در راستای متنوع‌سازی برنامه‌های فرهنگی
- بودجه کافی و لازم در راستای پیاده‌سازی برنامه‌های آموزشی نوین و خلاقانه
- فضاهای لازم در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه
- امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب جهت پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌ها
- کاربست تبلیغات مؤثر در راستای برندسازی کتابخانه
- شاداب‌سازی محیط و فضای فیزیکی در راستای جذب مشتریان جدید به کتابخانه و کسب رضایت‌مندی مشتریان بالقوه کتابخانه
- باور به تنوع در خدمات‌دهی به کاربران
- انگیزه‌بخشی به کارکنان در راستای پرورش خلاقیت

مدیریت منابع انسانی

- اهتمام به برنامه‌ریزی و آموزش جهت توانمندسازی کتابدار
- انعطاف‌پذیری در سیاست‌گذاری‌های تعریف شده از سوی نهاد کتابخانه‌های عمومی
- باور به آزادی عمل کتابداران نسبت به اجرای هدف‌های در نظر گرفته شده برای کتابخانه عمومی
- اهمیت و کاربست نظرات کتابداران در طراحی معماری ساختمان کتابخانه
- شناخت مأموریت و چشم‌انداز کتابخانه

عوامل فناورانه

بر اساس نتایج پژوهش تأمین ملزومات سخت‌افزاری، تأمین ملزومات نرم‌افزاری زیر طبقات عوامل فناورانه به شمار می‌آیند.

- تأمین ملزومات سخت‌افزاری
- زیرساخت لازم جهت اینترنت پرسرعت

- تأمین امنیت از طریق نصب دوربین‌های مداربسته
- راه‌اندازی سالن تولید محتوا
- تهیه تجهیزات سخت‌افزاری لازم از قبیل میز، صندلی، رایانه و ...
- تهیه وسایل مورد نیاز آموزش‌های خلاقانه و فناورانه مانند چاپگرهای سه بعدی
- تهیه منابع اطلاعاتی الکترونیکی متناسب با نیاز و علاقه کاربران
- تأمین ملزومات نرم‌افزاری
- خبرخوان‌های الکترونیک
- در نظر گرفتن پلت‌فرم‌هایی جهت برگزاری کلاس‌های آموزشی
- فراهم‌سازی امکاناتی جهت بهره‌مندی کتابخانه‌های عمومی از میز مرجع مجازی

عوامل انسانی

بر اساس آنچه مشارکت‌کنندگان اشاره کردند توانمندسازی کتابداران، توانمندسازی مدیران، توانمندسازی کاربران زیرطبقات عوامل انسانی به شمار می‌آیند.

توانمندسازی کتابداران

- کسب دانش و تخصص لازم در رابطه با پیاده‌سازی فضای سازنده
- افزایش مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، ارتباطی و فنی
- بهره‌مندی از ویژگی‌های شخصیتی از قبیل صبر، خلاقیت، پشتکار، تعامل
- بالا بردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شغلی کتابداران در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- کاربست خلاقیت کتابداران در امور کتابخانه در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- مشارکت فعال در دوره‌های بازآموزی لازم جهت بالابردن توانایی کتابداران در امور مرتبط با کتابخانه
- اهمیت تعامل کتابدار با افراد درون و برون سازمان در راستای جذب افراد جدید به کتابخانه و افزایش شناخت جامعه نسبت به کتابخانه

توانمندسازی مدیران

- داشتن خلاقیت و شجاعت در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- نیازسنجی از کاربران در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- اهمیت تعامل مدیر با افراد درون و برون سازمان در راستای جذب افراد جدید به کتابخانه و افزایش شناخت جامعه نسبت به کتابخانه

- ضرورت برنامه محور بودن مدیر کتابخانه در راستای رسیدن به اهداف والای در نظر گرفته شده برای کتابخانه
- افزایش مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، ارتباطی و فنی لازم در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- بالا بردن مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شغلی مدیران در راستای پیاده‌سازی فضای سازنده
- باور و نگرش مثبت مدیر به ایجاد فضای سازنده و پیویاسازی کتابخانه
- داشتن ویژگی‌های شخصیتی مانند صبر، خلاقیت، نوآوری در ارائه خدمات
- در نظر گرفتن نظام پاداش دهی مناسب و تسهیلات ویژه برای کتابداران

توانمندسازی کاربران

- برنامه‌ریزی دوره‌های آموزش استفاده از کتابخانه در جهت ارتقای روحیه تعامل و هم‌افزایی و مشارکت فعال
- برنامه‌ریزی دوره‌های سواد اطلاعاتی مناسب

۲. عوامل بازدارنده پیش روی کتابخانه عمومی در پیاده‌سازی فضاهای سازنده از منظر مدیران و

کتابداران کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند؟

به گفته مشارکت‌کنندگان پژوهش عوامل برون سازمانی و درون سازمانی دو عامل اصلی بازدارنده در پیاده‌سازی فضای سازنده به شمار می‌آیند (جدول ۲).

جدول ۲. موانع پیش‌روی پیاده‌سازی فضای سازنده

عوامل ممانعت‌کننده برای پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی		تم
عوامل درون سازمانی	عوامل برون سازمانی	طبقه
کمبود فضای کافی به دلیل استاندارد نبودن ساختمان کتابخانه‌های عمومی	کمبود فضا	زیرطبقه
	کمبود بودجه به دلیل توزیع ناعادلانه بودجه از سوی نهاد بین کتابخانه‌های عمومی استان کمبود بودجه به دلیل عدم پرداخت بودجه کافی و به موقع شهرداری‌ها به کتابخانه‌های عمومی استان کمبود بودجه به دلیل دغدغه‌مند نبودن مسئولان کتابخانه‌ها نسبت به کتابخانه و خدمات آن	
نبودن خلاقیت عمومی در کتابخانه‌های عمومی	عدم به کارگیری خلاقیت در پیشبرد اهداف کتابخانه‌ای	عدم انعطاف قوانین
	یکسان بودن و عدم انعطاف قوانین تعریف شده از سوی نهاد برای تمامی کتابخانه‌های	

		عمومی (انعطاف پذیر نبودن و مشکلات قانون اداره کتابخانه‌های عمومی)	
مقاومت مسئولان و کتابداران در برابر تغییرات جدید به دلیل عادت کردن به شرایط تکراری و روتین کاری خود	مقاومت در برابر تغییر	تعامل کم کتابخانه با دیگر سازمان‌ها	عدم برقراری ارتباط
عدم وجود مدیریتی کارآمد در راستای استفاده صحیح و بهینه از بودجه و امکانات کتابخانه	عدم وجود مدیریتی شجاع و خلاق در کتابخانه	نامه‌نگاری‌های اداری متعدد برای دریافت مجوز و عدم توافق با اجرایی سازی فضای سازنده در کتابخانه عمومی (وجود نظام بوروکراسی پیچیده)	پیچیدگی نظام بوروکراسی اداری
کمبود نیروی انسانی متخصص جهت اداره کردن فضای سازنده در محیط کتابخانه به دلیل کمبود بودجه	کمبود نیروی انسانی متخصص در مدیریت بخش‌های مختلف کتابخانه		
نبودن انگیزه و سیستم تشویقی لازم به منظور افزایش انگیزه	عدم وجود سیستم انگیزشی در کتابخانه‌های عمومی		

عوامل برون سازمانی

با توجه به نتایج پژوهش کمبود بودجه، عدم انعطاف قوانین، عدم برقراری ارتباط، پیچیدگی نظام بوروکراسی اداری و ... زیرطبقات عوامل درون سازمانی محسوب می‌شوند.

- کمبود بودجه به دلیل توزیع ناعادلانه بودجه از سوی نهاد بین کتابخانه‌های عمومی
- کمبود بودجه به دلیل عدم پرداخت بودجه کافی و به موقع شهرداری‌ها به کتابخانه‌های عمومی
- کمبود بودجه به دلیل دغدغه‌مند نبودن مسئولان کتابخانه‌ها نسبت به کتابخانه و خدمات آن
- عدم انعطاف قوانین
- یکسان بودن و عدم انعطاف قوانین تعریف شده از سوی نهاد برای تمامی کتابخانه‌های عمومی (انعطاف پذیر نبودن و مشکلات قانون اداره کتابخانه‌های عمومی)
- عدم برقراری ارتباط
- تعامل کم کتابخانه با دیگر سازمان‌ها
- پیچیدگی نظام بوروکراسی اداری
- نامه‌نگاری‌های اداری متعدد برای دریافت مجوز و عدم توافق با اجرایی سازی فضای سازنده در کتابخانه عمومی (وجود نظام بوروکراسی پیچیده)

عوامل درون سازمانی

با توجه به نتایج پژوهش کمبود فضا، عدم به کارگیری خلاقیت در پیشبرد اهداف کتابخانه‌ای، مقاومت در برابر تغییر جدید، عدم وجود مدیریتی شجاع و خلاق در کتابخانه، کمبود نیروی انسانی متخصص در مدیریت بخش‌های مختلف کتابخانه، عدم وجود سیستم انگیزشی در کتابخانه‌های عمومی زیرطبقات عوامل برون سازمانی محسوب می‌شوند.

- کمبود فضای کافی به دلیل استاندارد نبودن ساختمان کتابخانه‌های عمومی
- نبودن خلاقیت در کتابخانه‌های عمومی
- مقاومت مسئولان و کتابداران در برابر تغییرات جدید به دلیل عادت کردن به شرایط تکراری و روتین کاری خود
- نبود مدیریتی کارآمد در راستای استفاده درست و بهینه از بودجه و امکانات کتابخانه
- کمبود نیروی انسانی متخصص جهت اداره کردن فضای سازنده در محیط کتابخانه به دلیل کمبود بودجه
- نبودن انگیزه و سیستم تشویقی لازم به منظور افزایش انگیزه

بحث

بر اساس یافته‌های این پژوهش، فضای سازنده فضایی است که به پویایی کتابخانه‌های عمومی کمک خواهد کرد. در همین راستا شناخت عوامل تسهیل‌گر و بازدارنده می‌تواند به مدیران و کتابداران در پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌ها کمک کند. کریستین^۱ (۲۰۱۶) و استیون^۲ (۲۰۱۴) در پژوهش خود بیان می‌کنند که پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌ها، نیازمند بودجه است. همچنین وانگ^۳ (۲۰۱۶) در پژوهش خود اشاره می‌کند که مدیران کتابخانه در پیاده‌سازی فضای سازنده نقش مهمی دارند. آن‌ها باید نسبت به کتابخانه و خدمات آن بهترین دانش را داشته باشند تا بتوانند با استفاده‌ی بهینه از بودجه بهترین خدمات را در اختیار کاربران قرار دهند.

وجود فضای کافی و مناسب در پیاده‌سازی فضای سازنده نقش مهمی دارد. کتابخانه‌های عمومی برای پیاده‌سازی فضای سازنده لازم است فضایی جذاب و متمایز با دیگر بخش‌های کتابخانه فراهم سازند تا کاربران

1. Kristin
2. Steven
3. Wang

بتوانند از فضای سازنده و خدمات آن بهره‌مند شوند. وانگ و دیگران (۲۰۱۶) و کسر^۱ (۲۰۱۳) نیز هر کدام در پژوهش خود به اهمیت فضای استاندارد و مناسب برای پیاده‌سازی فضای سازنده تأکید کردند. از این رو، هم‌راستا با یافته این بخش بوده است. مدیران وظیفه دارند امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و زیرساخت‌های مناسبی را برای حضور عموم مردم در فضای سازنده و جذب حداکثری عضو در کتابخانه‌های عمومی فراهم کنند. این موارد به نوعی در پژوهش‌های بریتون^۲ (۲۰۱۲)، لیتس^۳ (۲۰۱۴) و فریسنگ و دیگران^۴ (۲۰۱۸) مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش نشان داد که کتابدار با برقراری ارتباط مناسب با کاربران، کمک به رفع نیاز اطلاعاتی آنان با آگاهی و تسلط کافی می‌تواند علاوه بر ایجاد تصویر مثبت از کتابخانه در ذهن کاربر، جنبه تبلیغات و معرفی خدمات کتابخانه را برای کاربران داشته باشد، این موارد در مطالعات جوزپه^۵ (۲۰۱۷) و تامکیک^۶ (۲۰۱۵) مورد توجه قرار گرفت.

به گفته مشارکت‌کنندگان گاهی شاداب‌سازی محیط کتابخانه نیازی به اعتبار و بودجه ندارد و یک کتابدار می‌تواند با ذوق و سلیقه شخصی خود نسبت به شاداب‌سازی محیط کار خود بدون صرف هیچ هزینه‌ای اقدام کند. یافته‌های پژوهش نشان داد شاداب‌سازی فقط به جنبه‌ی ظاهری ارتباط ندارد، با مشارکت دادن کاربران در برنامه‌های فرهنگی کتابخانه، ایجاد نشست‌های گروهی و تشویق افراد به شرکت و مباحثه در بحث‌های گروهی و ... کمک می‌کند کتابخانه از فضای خشک و سرد به یک فضای پر از هیاهو و شاد تبدیل شود و کاربر از بودن در محیط کتابخانه احساس لذت و رضایت داشته باشد. این موارد به نوعی در پژوهش‌های محمدی و مطهری‌نیا (۱۳۹۵)، رحمانی و فهیم‌نیا (۱۳۹۸)، فهیمی‌فر و فرزین‌یزدی (۱۳۹۳)، سینگ و اوساک^۷ (۲۰۱۳) و اموانزو و وندو^۸ (۲۰۱۷) نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

ارائه خدمات باکیفیت و متنوع باعث ایجاد تمایز کتابخانه از سایر سازمان‌ها می‌شود و اگر کتابخانه‌های عمومی به این سمت و سو نروند عملاً کارایی خاصی ندارند و یک ساختمان بلااستفاده و کم‌توجه خواهند بود. لازم است که مدیران کتابخانه‌های عمومی باور به تنوع و برنامه‌ریزی لازم را برای ایجاد تنوع در خدمات کتابخانه داشته باشند و بر این باور باشند که بدون ایجاد تنوع در خدمات کتابخانه نمی‌تواند به پیاده‌سازی

-
1. Kaser
 2. Britton
 3. Litts
 4. Friessing
 5. Joseph
 6. Tomcik
 7. Singh & Ovsak
 8. Mwanzu & Wendo

فضای سازنده کمک کنند. پژوهش ربکا^۱ (۲۰۲۰)، گاهگانا و کالورت^۲ (۲۰۱۹) نیاز کتابخانه به ارائه خدمات جدید و متنوع همچون فضای سازنده را مورد اشاره قرار داده‌اند.

یکی از مهمترین تسهیل‌گرهایی که در پیاده‌سازی فضای سازنده می‌توان بدان اشاره کرد، مدیریت مسئله‌محور کتابخانه است. نگاه مدیریتی به فضای سازنده و حمایت از کارکنان باعث تسریع پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی خواهد شد. مدیر کتابخانه می‌تواند با برقراری ارتباط مناسب با کارکنانش و استقبال از ایده‌های جدیدی که در ذهن دارند، تشویق و تمجید کارکنان به خاطر کارهای مفیدی که برای ارائه خدمات انجام داده‌اند، مدنظر قرار دادن نظرات کارکنان در تصمیماتی که برای خدمات کتابخانه و کاربران گرفته می‌شود، فراهم‌سازی فرصتی برای آموزش کارکنان در راستای ارتقاء مهارت‌ها و توانایی کارکنان و ... محرکی برای ایجاد انگیزه و پرورش خلاقیت در کارکنان ایجاد نماید. یافته‌های پژوهش نشان داد که اغلب، کتابداران به طور کامل تمامی توانایی خود را به کار نمی‌گیرند. از همین رو، انگیزه می‌تواند به عنوان عاملی مؤثر در بروز و پرورش خلاقیت آنان باشد. در همین راستا ویلیام و ویلت^۳ (۲۰۱۷)، ماسلی^۴ (۲۰۱۹)، و لانگ^۵ (۲۰۱۹) در پژوهش خود از کتابداران به عنوان تسهیل‌گر در پیاده‌سازی فضای سازنده کتابخانه یاد کرده‌اند. التماسی (۱۳۹۷) به نقش و نگرش مدیریت کتابخانه به عنوان فرد تأثیرگذار در پیاده‌سازی فضای سازنده کتابخانه تأکید داشت.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد کتابخانه‌های عمومی برای افزایش اثربخشی خدمات خود نیازمند کتابدارانی خلاق است. مدیران کتابخانه‌های عمومی اقدامات و تمهیدات لازم را برای ایجاد شرایط زمینه‌های مناسب برای بروز خلاقیت در کتابداران را فراهم سازند. اگر مدیر کتابخانه از ایده‌های تازه و خلاقیت کارکنان حمایت نکند، انگیزه از کارکنان گرفته و مانع از بروز خلاقیت آنان خواهد شد. این موارد با پژوهش‌های تامکو و دیگران^۶ (۲۰۱۷)، الله یار (۱۳۹۹)، قلی‌پور و ابراهیم‌زاده (۱۳۹۸) همخوانی دارد. کتابداران برای پیشبرد اهداف کتابخانه‌ها باید با دیگر سازمان‌ها به تبادل اطلاعات و ایجاد ارتباطات بپردازند. موفقیت یک کتابخانه در گرو روابط عمومی مدون و برنامه‌ریزی شده در راستای پیش‌برد اهداف و مأموریت‌های سازمان و ایجاد ارتباطی مؤثر با کاربران و دیگر سازمان‌ها است. بنابراین کتابداران می‌توانند با برقراری ارتباط مناسب با افراد درون سازمان و برون سازمان به کتابخانه در رسیدن به اهدافی که در نظر دارد کمک کند. این موارد با

1. Rebekah
2. Gahagan & Calvert
3. William & Willett
4. Maceli
5. Lang
6. Tomko

پژوهش‌های رهنما و دیگران (۱۳۹۴)، فلاوندی و احمدیان (۱۳۹۶)، رداد و اردکانی (۱۳۹۶)، و امرایی و دیگران (۱۳۹۰) همسو بود.

یافته‌های پژوهش مؤید این نکته بودند که مدیر کتابخانه قبل از تدوین هرگونه برنامه جهت اداره بهتر کتابخانه می‌تواند اقدام به نیازسنجی کرده و سمت و سوی برنامه خود را با فلسفه وجودی کتابخانه‌ها منطبق سازد. مدیران و کتابداران با نیازسنجی از کاربران می‌توانند رضایتمندی و کیفیت خدمات را افزایش داده و مؤثر بودن خود را بیش از پیش تقویت نمایند. بنابراین مدیر کتابخانه قبل از اقدام به پیاده‌سازی فضای سازنده باید با نیازسنجی از کاربران، بهترین فضا را مطابق با نیاز و خواسته‌های کاربران فراهم سازند. این موارد در پژوهش‌های انسائی (۱۳۹۷)، هاشم‌زاده و فرامرزی (۱۳۹۵)، و وانگ^۱ (۲۰۱۷) نیز مورد تأکید قرار گرفت. همچنین مشارکت‌کنندگان اشاره کردند که مهمترین هدف مدیریت در کتابخانه‌های عمومی، باید جلب رضایت مراجعه‌کنندگان و افراد جامعه به کتابخانه باشد. این اتفاق زمانی می‌افتد که مدیر کتابخانه با تغییرات جدیدی که در کتابخانه اتفاق می‌افتد یا پیش‌روی کتابخانه است همگام شود. این موارد در پژوهش‌های سلیمان‌پور (۱۳۹۵)، گراهام و برتوت^۲ (۲۰۱۸)، و اینیا و یانگی^۳ (۲۰۱۸) هم مورد تأیید قرار گرفت.

بر اساس یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها، مدیر و کارکنان کتابخانه باید نگرش مثبت به پیاده‌سازی فضای سازنده داشته باشند تا بتواند نسبت به آن شناخت پیدا کرده و پس از شناخت به دنبال راهکارهایی برای ایجاد فضای سازنده باشند. این موارد در پژوهش‌های ابراهیمی و فرج پهلوی (۱۳۹۲)، دیسیه^۴ (۲۰۱۸)، گال^۵ (۲۰۱۲)، سینگ^۶ (۲۰۱۳)، و وانگ و پارتریج^۷ (۲۰۱۶) مورد توجه قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش نشان داد مشارکت کاربران در کتابخانه باعث افزایش کارایی و بهبود عملکرد کتابخانه خواهد شد. مشارکت‌کنندگان اشاره داشتند که مشارکت نیز مانند هر مقوله دیگری نیاز به آموزش دارد و اگر کتابدار آگاه به موضوع مشارکت باشد می‌تواند به کاربران در این خصوص آموزش دهد و کتابخانه را از مشارکت کاربران بهره‌مند سازد. لازمه این کار برگزاری کارگاه‌های آموزشی است؛ چرا که بعضی از کتابداران مشارکت کاربران در کتابخانه را دخالت دیگران در کار خود می‌دانند و نهادینه شدن مشارکت نیازمند اصلاح

1. Wang
2. Gorham & Bertot
3. Inja & Younghee
4. Diseye
5. Gall
6. Singh
7. Wang & Partridge

این طرز تفکر است. این موارد در پژوهش‌های هوویلا^۱ (۲۰۲۰)، کاسل^۲ (۱۹۹۹)، آبو، آندسون و وارهم^۳ (۲۰۱۲) هم مورد تأکید قرار گرفت.

فضای سازنده سعی دارد به کشف استعداد و بروز خلاقیت افراد بپردازد. حال اگر کاربران فقط به دانش و اطلاعات کتابداران اکتفا کنند، انگیزه و خلاقیت از آن‌ها گرفته می‌شود. بنابراین کتابدار با برگزاری‌های کارگاه‌های آموزشی باید به کاربران یاد دهد که چگونه از خدمات اطلاعاتی بهره‌مند شوند و به رفع نیاز اطلاعاتی خود بپردازند. در واقع، کتابداران با آموزش سواد اطلاعاتی به کاربران موجب می‌شوند کاربران استفاده مؤثرتری از اطلاعات داشته باشند. این موارد در پژوهش‌های فرخاری (۱۳۹۵) و قاسمی (۱۳۸۵) به نوعی مورد توجه قرار گرفته است.

بر اساس نتایج پژوهش طراحی کاربرمدار محیط کتابخانه و فراهم‌سازی امکانات سخت‌افزاری می‌تواند به پیاده‌سازی فضای سازنده کمک کند؛ مواردی همانند ارگونومی تجهیزات محیطی و مبلمان کتابخانه شامل میز، صندلی، تعبیه دوربین‌های مدار بسته، راه‌اندازی سالن‌های تولید محتوی، تهیه وسایل آموزشی، تجهیزات روشنایی و سایر تجهیزات فناورانه مانند تسهیلات اینترنتی، انتشاراتی، اطلاعاتی و رایانه‌ای. برخورداری کتابخانه از این تجهیزات هم در پیاده‌سازی فضای سازنده مؤثر خواهد بود و هم در بالابردن جذب و رضایت کاربران. این موارد در پژوهش‌های فهیمی‌فر و فرزین یزدی (۱۳۹۳)، تامینی، پورحافظی و عبداللهی (۱۳۹۰)، بون، هنکل و ماینکا^۴ (۲۰۱۸) مورد اشاره قرار گرفته است.

از آنجا که تصویر ذهنی جامعه نسبت به کتابخانه، تنها مکانی با قفسه‌های کتاب و صرفاً مطالعه است، کتابخانه می‌تواند با ایجاد فضای سازنده و امکان دسترسی به طیف گسترده‌ای از اطلاعات به صورت چاپی و الکترونیکی و خدماتی که تصویر مثبت از کتابخانه را در ذهن کاربر ایجاد کند، باعث جذب کاربران بیشتر به سمت کتابخانه شود. این موارد به نوعی در پژوهش‌های ابراهیمی و نجمی (۱۳۹۲)، کیان‌راد، فهیم‌نیا و نقشینه (۱۳۹۶)، رادنیکی و کلنکه (۲۰۱۷)، و هالبینگر^۵ (۲۰۱۸) مورد تأیید قرار گرفت.

نداشتن دید جامع نسبت به کتابخانه در سطوح مدیریتی عالی، عدم باور به کارآیی و نقش کتابخانه‌های عمومی در آموزش و یادگیری و پرورش خلاقیت افراد، عدم استقلال بودجه، نداشتن نیروی انسانی کارآمد از مهمترین موانع پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی است. که در این راستا جانسون^۶ (۲۰۱۱)

1. Huvila
2. Kassel
3. Abo&Anduson&Varhem
4. Born&Henkel&Mainka
5. Halbinger
6. Johnson

اشاره می‌کند که پیاده‌سازی فضای سازنده می‌تواند باعث ارتقاء کتابخانه عمومی شده و فقدان هر یک از عوامل فوق پیاده‌سازی فضای سازنده را با مشکلات جدی مواجه خواهد کرد.

بروکراسی و فرآیند زمان‌بر اداری برای برگزاری فعالیت‌ها و خدمات کتابخانه، و نیز اخذ مجوز از نهاد کتابخانه‌های عمومی برای برگزاری هر نوع فعالیت و خدمات مورد تقاضای کاربران، پیاده‌سازی فضای سازنده و ... در کتابخانه‌های عمومی باعث دلسردی کتابداران و کاربران در برگزاری فعالیت‌های خلاقانه در کتابخانه خواهد شد.

با توجه به یافته‌های پژوهش یکی دیگر از موانعی که پیش‌روی کتابخانه‌های عمومی در پیاده‌سازی فضای سازنده خواهد بود روابط برون سازمانی مدیر کتابخانه با دیگر نهادها و سازمان‌ها است. مدیر کتابخانه با برقراری ارتباط مناسب با دیگر سازمان‌ها باعث؛ آگاه‌سازی سازمان‌ها از فعالیت و خدمات کتابخانه، آگاه‌سازی از فناوری‌ها و محمل‌های اطلاعاتی بروز، آگاه‌سازی از نوع و نحوه‌ی مشارکت با کتابخانه، آگاه‌سازی از فضای سازنده و نوع خدماتی که ارائه می‌کند، خواهد شد. این موارد در پژوهش‌های سرتشنیزی و خشنود (۱۴۰۰)، بریتون (۲۰۱۲)، و پتمن و ویلیمنت^۱ (۲۰۱۶) مورد اشاره واقع شده است.

با توجه به یافته‌های پژوهش فضای سازنده باعث افزایش بهره‌وری و کارایی کتابخانه خواهد شد، بنابراین لازم است مدیران و کتابداران برای افزایش بهره‌وری کتابخانه اقدام به پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه کنند. پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه تغییرات و چالش‌های جدیدی را برای کارکنان کتابخانه به همراه خواهد داشت، اما برای انطباق بیشتر با این شرایط لازم است آن‌ها همواره مجهز به دانش و مهارت‌های نوین و روزآمد باشند. اگر کتابداران به دلیل ترس از عدم آگاهی از فضای سازنده، یا علاقه‌مند نبودن به تغییرات جدید، و یا به دلیل فشار کاری بیشتر به دلیل کمبود نیروی انسانی، در نظر نگرفتن پاداش و مزایا از طرف مدیر کتابخانه و ... نسبت به این تغییرات جدید مقاومت نشان دهند، پیاده‌سازی فضای سازنده را با مشکلات زیادی روبه‌رو خواهند ساخت. این موارد در پژوهش‌های سمیری‌زاده (۱۳۹۵)، فرهادپور و نظری (۱۳۹۰)، و عظیمی، کوهی‌رستمی و حسین‌زاده (۱۴۰۰) مورد تأیید قرار گرفت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

کتابخانه‌های عمومی باید بتوانند در مواجهه با چالش‌های پیش روی خود و جامعه رویکردهای صحیحی را اتخاذ نمایند. یکی از رویکردهای مهم کتابخانه‌های عمومی در ارتباط با چالش‌های جامعه آنست که برنامه‌ها و خدماتشان هم پیشگیری و هم درمان را مورد توجه قرار دهد. کتابخانه عمومی در واقع، پایگاه ارتباطی و

اشتراک دانش همه اقشار جامعه است و همچون خانه مردم عمل می‌کند، خانه با تمام معنا و مفهوم خود در فرهنگ مردم. اعضای جامعه همچون اعضای خانواده گرد هم می‌آیند تا با ارتباط نزدیک داشته، با هم زندگی کنند، و به تبادل دانش و تجربه بپردازند (فتاحی، ۱۳۹۶). بی تردید یکی از محیط‌هایی که در این زمینه می‌تواند نقش پررنگی ایفا کند، فضاهای سازنده هستند. نتایج این پژوهش نشان داد که اساسی‌ترین موردی که در پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی نقش دارد، کتابداران هستند. از آنجایی پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی می‌بایست از نگرش مثبت کتابداران شروع شود و از طرفی دیگر کتابداران به عنوان عامل نیروی انسانی در تغییر عملکرد هر سازمان نقش مؤثری دارند، پیشنهاد می‌شود که جذب نیروی انسانی متناسب با مؤلفه‌های پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی مورد بازنگری قرار بگیرد.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد ارائه خدمات متنوع و مورد نیاز کاربران در فضای سازنده می‌تواند نقش مهمی در افزایش آگاهی و وفاداری کاربران به کتابخانه‌های عمومی داشته باشد. پیشنهاد می‌شود که آن‌ها با ارائه خدمات متنوع و متفاوت نسبت به دیگر خدماتی که در کتابخانه ارائه می‌شود؛ نظیر ارائه خدمات آموزشی و برنامه‌های فرهنگی با موضوعات گوناگون و در نظر گرفتن خدماتی خاص برای کودکان و معلولین متفاوت از سایر سازمان‌های هم‌تراز کمک شایانی به کتابخانه‌های عمومی کنند.

محدودیت‌های پژوهش

به طور کلی تأمین شرایط مطلوب برای اجرای پژوهش به دشواری میسر است. در این پژوهش، پژوهشگر با محدودیت‌هایی مواجه شده که به ذکر چند مورد پرداخته می‌شود:

از محدودیت‌های پژوهش آشنا نبودن مدیران با مفهوم پیاده‌سازی فضای سازنده در کتابخانه‌های عمومی، به طور مصداقی و خاص بوده است. با این حال به دلیل آشنایی آنان با مفاهیم اولیه فضاهای سازنده و همچنین ارائه توضیحات لازم و کاربردی قبل از جلسه مصاحبه از طریق شبکه‌های اجتماعی و ایمیل تلاش شد تا اطلاعات لازم و جزئی‌تر در اختیار آن‌ها قرار گیرد.

از آنجا که پراکندگی جامعه پژوهش در بخش کیفی در شهرهای مختلف وجود داشت و به دلیل شیوع ویروس کرونا امکان ملاقات حضوری میسر نبود، مشکلاتی برای پژوهشگر در گرفتن وقت و تماس با مصاحبه‌شوندگان به وجود آورد و همین موضوع روند پژوهش را به تأخیر انداخت.

سپاسگزاری

از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر به خاطر حمایت مالی و معنوی در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. همچنین نگارندگان بر خود فرض می‌دانند از داوران محترم به خاطر نظرات ارزشمندشان تشکر و قدردانی نمایند.

منابع

- ابراهیمی، سعیده؛ فرج‌پهلوی، عبدالحسین (۱۳۹۲). سنجش ارتباط بین میزان مهارت‌های مدیران در مدیریت تغییر و نگرش به تغییر در مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی منطقه جنوب کشور. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۲(۵)، ۴۵-۶۰.
- احمدی، علی اکبر؛ مبارکی، حسین؛ دارائی، محمدرضا؛ سلام زاده، یاشار (۱۳۹۰). تجزیه و تحلیل ارتباط بین فرهنگ سازمانی و خلاقیت کارکنان وزارتخانه بهداشت، درمان، آموزش پزشکی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی شهکرد*، ۱۳(۴)، ۲۸-۳۴.
- التماسی، مهشید؛ التماسی، معصومه (۱۳۹۷). انگیزش درونی و رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی. *کتابداری و علم اطلاعات*، ۲۳(۱)، ۱۴۹-۱۶۴.
- الله‌یار، منصور (۱۳۹۹). نقش میانجی خلاقیت کارکنان در رابطه بین خودکارآمدی شغلی و کارآفرینی کارکنان آموزش و پرورش بیرجند. *مدیریت و چشم‌انداز آموزش*، ۳(۱)، ۱-۱۸.
- امرائی، مرتضی؛ اشرفی‌ریزی، حسن؛ پای، احمد؛ بهرامی، سوسن؛ سموعی، راحله (۱۳۹۰). رابطه بین هوش هیجانی و مهارت‌های ارتباطی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه اصفهان. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۲۱(۵)، ۶۰۰-۶۲۲.
- انسائی، زهرا (۱۳۹۷). نیازسنجی اطلاعاتی و میزان رضایتمندی کاربران کتابخانه‌های عمومی از خدمات کتابخانه‌ای. *نشریه الکترونیکی سازمان کتابخانه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی*، ۳۸(۱)، ۱-۲۰.
- تامینی، میترا؛ علی‌پور حافظی، حامد؛ عبداللهی، زهرا (۱۳۹۰). بررسی و مقایسه وضعیت ساختمان و تجهیزات کتابخانه مرکزی تبریز با استانداردهای کتابخانه‌های عمومی و سنجش میزان رضایت مراجعین از فضای کتابخانه. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱(۱)، ۵۷-۱.
- حریری، نجلا؛ پاگردکار، یاسمن (۱۳۹۵). تأثیر قصه‌گویی در کتابخانه‌های عمومی بر افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی: یک پژوهش تجربی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۲(۸۵)، ۲۱۲-۱۹۵.
- رحمانی، مهدی، فهیم‌نیا، فاطمه (۱۳۹۸). مطالعه مخاطره‌های پیش‌روی خدمات کتابخانه‌های تحت پوشش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۹۸(۵)، ۳۷۵-۴۰۳.
- رداد، ایرج؛ قطب‌زاده اردکانی، مصطفی (۱۳۹۶). بررسی تأثیر مهارت‌های ارتباطی کتابداران بر کیفیت ارائه خدمات. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۲۲(۳)، ۹۱-۱۱۰.
- رهنما، ساناز؛ فتاحی، رحمت‌الله؛ دینانی، محمدحسین (۱۳۹۴). بررسی میزان و عوامل مؤثر بر برخورداری کتابداران از مهارت‌های ارتباطی: مطالعه موردی کتابداران دانشگاه فردوسی مشهد. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۰(۳)، ۸۷۵-۸۹۸.
- سرتشنیزی، سمیه؛ قنبری خشنود، مریم (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی با رضایت شغلی و خلاقیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان همدان. *دستاورد‌های نوین در مطالعات علوم انسانی*، ۴۶(۱)، ۹۳-۱۰۹.
- سلیمان‌پور، سمیرا (۱۳۹۵). مدیریت کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی. *نقد کتاب و اطلاع‌رسانی و ارتباطات*، ۱(۱)، ۱۶-۱.

- سمیرمی‌زاده، مینا (۱۳۹۵). تغییرات سازمانی ناشی از ورود فن‌آوری‌های نوین به کتابخانه. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۳۹(۲)، ۱۱-۱.
- عظیمی، محمدحسن، کوهی رستمی، منصور، حسین‌زاده، فاطمه (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر خلاقیت و نوآوری در کتابخانه‌های عمومی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۷(۱)، ۷۰۷-۷۳۸.
- فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۹۶). پویاسازی کتابخانه‌های عمومی در راستای آگاهی بخشی همگانی، اصلاحات اجتماعی و کاهش آسیب‌ها. *سخن هفته لیزنا*، شماره ۳۶۷. ۲۰ آذر ۱۳۹۶.
- فرخاری، فاطمه (۱۳۹۵). آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی. *نخستین کنفرانس بین‌المللی و دومین کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی شیراز*. <https://cililica.com/doc/510700>
- فرهادپور، محمدرضا؛ نظری، فریبا (۱۳۹۰). مطالعه عوامل مؤثر مقاومت در برابر تغییر در کتابخانه‌های عمومی. *تحقیقات و اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۷(۱)، ۶۱۰-۵۹۷.
- فهیمی‌فر، سپیده؛ فرزین‌یزدی، محبوبه (۱۳۹۳). ارزیابی رضایت کاربران از مجموعه، ساختمان، تجهیزات، کتابداران و خدمات کتابخانه‌های عمومی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۷(۱)، ۱۲۶-۱۱۳.
- قاسمی، علی حسین (۱۳۸۵). بازنگری به رویکرد کاربرمداری در کتابخانه‌های تخصصی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۹(۳)، ۱۱-۱.
- قلاوندی، حسن؛ احمدیان، زکریا (۱۳۹۶). الگوی روابط اخلاق حرفه‌ای، سلامت سازمانی و کیفیت زندگی کاری در نظام آموزش عالی. *رهبری و مدیریت آموزش*، ۴(۱۱)، ۱۵۸-۱۴۳.
- قلی‌پور، مریم؛ ابراهیم‌زاده، فریمان (۱۳۹۸). رابطه ابعاد فرهنگ سازمانی و خلاقیت کارکنان. *مجله فرهنگی*، ۱۳(۳)، ۹۸-۸۵.
- کاکاوند، امین (۱۳۹۶). کارگاه ساخت خلاق یا Makerspace چیست؟ خبرنامه دیمانسه. دسترسی در <https://b2n.ir/809194>. تاریخ دسترسی ۱۴۰۰/۱۱/۱۲.
- کیان‌راد، زهرا؛ فهیم‌نیا، فاطمه؛ نقشینه، نادر (۱۳۹۶). ارزیابی خدمات جنبی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر تبریز و نقش آن در توسعه فرهنگی مطالعه مخاطبان کودک و نوجوان. *پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۴(۲)، ۶۰-۴۱.
- محمدی، محمد؛ مطهری‌نیا، ایمان (۱۳۹۵). ارزیابی رضایت کاربران از معماری و رنگ‌آمیزی فضای داخلی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰(۸۶)، ۳۹۸-۳۷۹.
- مظفری، افسانه (۱۳۹۵). کارگاه ساخت ایده‌های سبک اندوچ در کتابخانه شهرستان جاسون. *کتابدار*، ۲۰(۴). دسترسی در <https://b2n.ir/585680>. تاریخ دسترسی ۱۴۰۰/۱۲/۲۰.
- هاشم‌زاده، محمدجواد؛ فرامرزی، معصومه (۱۳۹۵). کاربران کتابخانه‌های عمومی استان خراسان جنوبی: تبیین نیازهای اطلاعاتی با تکیه بر الگوی هیل. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۲(۳)، ۷۰-۵۰.

References

- Abo, S., An Dunson, R., & Varhem, A. (2013). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science*, 32(1), 16-47.
- Ahmadi, A. A., Mubarak, H., Darai, M. R., Salameh, Y. (2010). Analysis of the relationship between organizational culture and creativity of employees of the Ministry of Health, Treatment, Medical Education. *Journal of Shahrekord University of Medical Sciences*, 13(4), 28-34. (in Persian)

- Allahyar, M. (2019). The mediating role of employees' creativity in the relationship between job self-efficacy and entrepreneurship of Birjand education and training employees. *Education Management and Perspectives*, 3(1), 1-18. (in Persian)
- Ansai, Z. (2017). Information needs assessment and the level of satisfaction of public library users with library services. *Electronic Publication of Astan Quds Razavi Library Organization and Document Center*, 38(1), 1-20. (in Persian)
- Azimi, M. H., Kohi Rostami, M., & Hosseinzadeh, F. (1400). Identifying and prioritizing factors affecting creativity and innovation in public libraries. *Information Research and Public Libraries*, 107(1), 738-707. (in Persian)
- Barniski, S. (2016). Access and express: professional perspectives on public library makerspaces and intellectual freedom. *Information Science Journals*, 20(1), 103-125.
- Born, C., Henkel, M., & Mainka, A. (2017). How public library are keeping pace with the times: core services of libraries in informational world cities. *Journal libri*, 34(2), 138-149.
- Britton, L. (2012). Afabulous laboratory: The makerspace at fayetteville free library. *Public Libraries*, 51(1), 30-32.
- Burns, N., & Grove, S. K. (2007). The practice of nursing research conduct. *Critique and Utilization*. Philadelphia: WB. Saunders.
- Chivukula, D. (2019). *Makerspace-The Future of Public Libraries*. (M.F.A.). The University of North Carolina at Greensboro, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses A & I, ProQuest Dissertations & Theses Global database 130pp.
- Davis, A. M. L. (2018). Current trends and Goals in the Development of makerspaces at new england college and research libraries. *Information Technology and Libraries*, 37(2), 94-117.
- Diseye, O. (2018). Self-efficacy and Attitude towards information literacy skills: A Study on library and information science students. *Amity Journal of Training and Development*, 3(1), 1-11.
- Ebrahimi, S., & Farajpahlu, A. H. (2012). Measuring the relationship between managers' skills in change and attitudes towards change in university libraries in the southern region of the country. *Library and Information Science Studies*, 5(2), 45-60. (in Persian)
- Eltemasi, M., & Eltemasi, M. (2017). Intrinsic motivation and job satisfaction of public library librarians. *Librarianship and Information Science*, 23(1), 149-164. (in Persian)
- Fahimifar, S., & Farzinyazdi, M. (2013). Evaluation of users' satisfaction with the collection, building, equipment, librarians and services of public libraries. *Information Research and Public Libraries*, 76(1), 113-126. (in Persian)
- Farhadpour, M., & Nazari, F. (2010). Studying the effective factors of resistance to change in public libraries. *Research and Information and Public Libraries*, 79(1), 597-610. (in Persian)
- Farkhari, F. (2015). Teaching information literacy in public libraries. The first *international conference and the second national conference of the third millennium and humanities in Shiraz*. <https://cililica.com/doc/510700>. (in Persian)
- Friessing, M., Handy, L., & Ramsaure, C. (2018). The role of makerspaces in product development of hardware start-ups. *A publication of the Public Library Association*, 12(6), 43-57.

- Gahagan, P. M., & Calvert, P. J. (2020). Evaluating a public library makerspace. *Public Library Quarterly*, 39(4), 32-219.
- Gall, D. (2012). Librarian like a rock star: using your personal brand to promote your services and reach distant user. *Journal of Library Administration*. 52(1-2), 549-558.
- Gall, P. M. (2016). Evaluating makerspaces: exploring methods used to assess the outcomes of public library makerspaces. *Victoria University of Wellington te Herengawaka*, 40(2), 41-52.
- Ghalawandi, H., & Ahmadian, Z. (2016). The relationship model of professional ethics, organizational health and quality of work life in the higher education system. *Educational Leadership and Management*, 4(11), 158-143. (in Persian)
- Ghasemi, A. H. (2005). Reviewing the user-oriented approach in specialized libraries. *Library and Information*, 9(3), 1-11. (in Persian)
- Gorham, U., & Bertot, J. C. (2018). Social innovation in public libraries solving community challenges. *The University of Chicago Press Journals*, 88(3), 1-203.
- Halbinger, M. (2018). The role of makerspaces in supporting consumer innovation and diffusion: An empirical analysis. *Journal of Innovation and Knowledge*. 47(1), 2028-2036.
- Hariri, N., & Pagerdkar, Y. (2015). The effect of storytelling in public libraries on increasing the creativity of preschool children: an experimental study. *Information Research and Public Libraries*, 22(85), 212-195. (in Persian)
- Hashemzadeh, M. J., & Faramarezi, M. (2015). Users of public libraries in South Khorasan Province: Explaining information needs based on Hill's model. *Information Research and Public Libraries*, 22(3), 50-70. (in Persian)
- Hennink, M. M., Kaiser, B. N., & Marconi, V. C. (2017). Code Saturation Versus Meaning Saturation: How Many Interviews are Enough? *Qual Health Res*, 27(4), 591-608.
- Holloway, I., & Wheeler, S. (2002). *Qualitative Research for Nurses*. Australia: Blackwell science.
- Huvila, I. (2020). Librarians as user participation in five European countries/perspective de bibliothéropies sur la participation des utilisations dun's cinq pays Européens. *Canadian Journal of Information and Library Science*, 43(2), 127-157.
- Inja, A., & Younghee, N. (2018). A study and survey of the perception towards makerspaces of the public library. *Journal of Korea science*, 8(2), 5-22.
- Johnson, C.A (2011). How do public libraries create social capital? An analysis of interactions between library staff and patrons, *library and Information Science Research*, 34(2), 52-56.
- Kaba, A. (2017). Library employment: satisfaction, apportunities, challenges, and future actions asperceived by academic librarians. *Library Management*, 38(9), 511-527.
- Kakavand, A. (2016). What is a creative workshop or Makerspace? *Dementia newsletter*. Access at <https://b2n.ir/809194>. Access date 12/11/1400. (in Persian)
- Kaser, R., Hoffman, D., Poulson, D., & Trotta, A. (2013). Making space for makerspaces. *Internet Schools*, 30(3), 20-37.
- Kassel, A. (1999). How to write a marketing plan, marketing library services, 13(5), 4-6.
- Kianrad, Z., Fahimnia, F., & Nakshineh, N. (2016). Evaluation of ancillary services related to public libraries in Tabriz and its role in the cultural development of reading for children and teenagers. *Library and Information Research Journal*, 14(2), 41-60. (in Persian)

- Lakind, A., Willett, R., & Halverson, E. R. (2019). Democratizing the maker movement: a case study of one public library systems makerspace program. *Reference and User Service Association a Division of the American Library Association*, 58(4), 58-71.
- Lee, J. R. (2017). Campus-library collaboration with makerspaces, *Public Services Quarterly*, 13(2), 108-116.
- Li, X., & Todd, R. J. (2019). Makerspace opportunities and desired outcomes: Voices from young people. *Library Quarterly*, 89(4), 316-332.
- Litts, B. K. (2014). Making learning: makerspaces as learning environments. University of Wisconsin-Madison.
- Maceli, M. G. (2019). Making the future makers: makerspace curriculum in library and information science graduate programs and continuing education. *Library hi tech*, 37(4), 781-793.
- Michalak, R., & Rysavy, M. D. T. (2018). Academic libraries in 2018: A comparison of makerspaces within academic research libraries. *Advances in Library Administration and Organization*, 40(1), 88-67.
- Mohammadi, M., & Motaharinia, I. (2015). Evaluation of users' satisfaction with interior architecture and painting. *Information Research and Public Libraries*, 20(86), 398-379. (in Persian)
- Mozafari, A. (2015). Andwich Style Idea Making Workshop at Johnson County Library. *Librarian 2.0*, 2(4). Access at <https://b2n.ir/585680>. Access date 20/12/1400. (in Persian)
- Mwanzu, A., & Wendo, D. R. (2017). Re-branding libraries to embrace open space and aesthetic reflections: a case of usiu- africa as a bench mark of kenyan libraries. *Library Hi Teach News*. 34(1), 6-10.
- Omarayi, M., Ashrafirizi, H., Payi, A., Bahrami, S., & Samoui, R. (2018). The relationship between emotional intelligence and communication skills of Isfahan University libraries librarians. *Health Information Management*, 21(5), 622-600. (in Persian)
- Patemen, J., & Williment, K. (2016). Developing community-led public libraries: evidence from the UK and Canada. 1st edition: 1-256.
- Qolipour, M., & Ebrahimzadeh, F. (2018). The relationship between dimensions of organizational culture and creativity of employees. *Cultural Journal*, 13(3), 85-98. (in Persian)
- Radniecki, T. (2018). Intellectual property in the makerspace. *Journal of library administration*, 58(6), 545-560.
- Rahmani, M., & Fahimnia, F. (2018). Studying the dangers of library services covered by the country's public libraries. *Information Research and Public Libraries*, 98(5), 375-403. (in Persian)
- Rahnama, S., Fatahi, R., & Dayani, M. H. (2014). Investigating the extent and factors affecting librarians' possession of communication skills: a case study of Ferdowsi University of Mashhad librarians. *Journal of Information Processing and Management*, 30(3), 898-875. (in Persian)
- Redad, I., & Qotbzadeh Ardakani, M. (2016). Investigating the effect of librarians' communication skills on the quality of service delivery. *Library and Information Science Studies*, 22(3), 110-91. (in Persian)

- Samirmizadeh, M. (2015). Organizational changes due to the introduction of new technologies to the library. *Library and Information Research*, 39(2), 1-11. (in Persian)
- Sarteshnizi, S., & Ghanbari Khoshnoud, M. (2021). Investigating the relationship between communication skills, job satisfaction and creativity of public library librarians in Hamadan province. *New achievements in humanities studies*. 46(1), 109-93. (in Persian)
- Singh, R., & Ovsak, A. (2013). Library experience matters, touch points to community engagement. *Journal of library administration*, 53(5-6), 344-358.
- Singh, R., & Trinchetta, G. (2019). Community connections: advocating for libraries through effective brand advocacy. *Public library Quarterly*.
- Slatter, D., & Howard, Z. (2013). A place to make, hack, and learn: Makerspaces in Australian public libraries. *Australian Library Journal*, 62(4), 272-284.
- Stephan, W. L., & Ronald, E. G. B (2008). Electronic word-of-mouth in hospitality and tourism management. *Journal of tourism management*, 54(6), 458-468.
- Sulaimanpour, S. (2015). Management of library and information center. *Book review and information and communication*, 9(1), 1-16. (in Persian)
- Tamini, M., Alipour Hafizi, H., & Abdullahi, Z. (2018). Examining and comparing the condition of the building and equipment of Tabriz Central Library with the standards of public libraries and measuring the level of patrons' satisfaction with the library space. *Information Research and Public Libraries*, 66(1), 1-57. (in Persian)
- Tomcik, L. (2015). Tying it all together: utilizing market research to inform a marketing plan and further library branding. *Public services Quarterly*, 11(1), 59-65.
- Tomko, M., Nagel, R., Linsey, J., & Aleman, M. (2017). A qualitative approach to studying the interplay between expertise, creativity, and learning in university makerspaces. *The American Society of Mechanical Engineers*, 3(1), 1-11.
- Van Holm, J. (2017). Makerspaces and local economic development. *Sage journals*, 31(2), 170-194.
- Wang, A., & Partridge, H. (2016). Making as learning: makerspaces in universities. *Australian academic & research libraries*, 47(3), 143-159.
- Willett, R. (2017). Learning through making in public libraries: theories, practices, and tensions. *Learning, Media and Technology*, 43(3), 250-262.
- William, R., & Willett, R. (2017). Makerspaces and boundary work: the role of librarians as educators in public library makerspaces. *Librarianship and information science*, 23(1), 300-420.